

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษา ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก" ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก จำนวน 15 ศูนย์ ทั้งหมดจำนวน 229 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 229 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ส่วนที่ 6 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติกับการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว และปัญหาอุปสรรค

ส่วนที่ 7 ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา สถานภาพการทำงาน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาครอบครัว ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 เพศ อายุ และสถานภาพสมรส

ตารางที่ 4.1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

เพศ อายุ และสถานภาพสมรส

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	107	46.7
หญิง	122	53.3
รวม	229	100.0
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 32 ปี	8	3.5
32-41 ปี	27	11.8
42-51 ปี	83	36.2
52-61 ปี	72	31.4
62 ปีขึ้นไป	39	17.0
รวม	229	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	16	7.0
สมรส	162	70.7
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	51	22.3
รวม	229	100.0

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.3 และเพศชายร้อยละ 46.7 มีอายุอยู่ในช่วง 42-51 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.2 รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 52-61 ปี ร้อยละ 31.4 และผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 22-31 ปี จำนวน 8 คนหรือร้อยละ 3.5 มีสถานภาพสมรสแล้ว มากที่สุด ร้อยละ 70.7 รองลงมา มีสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 22.3 และมีสถานภาพโสด ร้อยละ 7.0

1.2 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.2

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	127	55.5
ปริญญาตรี	101	44.1
ปริญญาโท	1	0.4
รวม	229	100.0

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 55.5 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 44.1 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 0.4 มีการศึกษาระดับปริญญาโท

1.3 สถานภาพการทำงาน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ตารางที่ 4.3

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพการทำงาน

ตำแหน่งงานและระยะเวลาการปฏิบัติงานใน

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพการทำงาน		
ข้าราชการ	43	18.8
ลูกจ้างประจำ	11	4.8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพการทำงาน		
เกษตรกร	98	42.8
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	59	25.8
จ้างเหมาบริการ	15	6.6
ลูกจ้างชั่วคราว	3	1.3
รวม	229	100.0
ตำแหน่งงาน		
คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน	224	97.8
ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน	5	2.2
รวม	229	100.0
ระยะเวลาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน		
1 ปี	21	9.2
2 ปี	86	37.6
3 ปี	104	45.4
4 ปี	14	6.1
5 ปี	4	1.7
รวม	229	100.0

จากตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.8 เป็นเกษตรกร มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 25.8 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ร้อยละ 1.3 เป็นลูกจ้างชั่วคราว โดยกลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งงานเป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ร้อยละ 97.8 มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 2.2 เป็นประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนนาน 3 ปี มากที่สุด ร้อยละ 45.4 รองลงมา ร้อยละ 37.6 เป็นผู้มีระยะเวลาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนนาน 2 ปี และเป็นผู้มีระยะเวลาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนนาน 5 ปี มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัว การสนับสนุน และการติดตามประเมินผล ผลปรากฏดังนี้

2.1 การติดต่อสื่อสาร

ตารางที่ 4.4

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการติดต่อสื่อสารในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

การติดต่อสื่อสาร	ระดับปฏิบัติ							การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การสื่อสารในกระบวนการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ	0 (0.0)	132 (57.6)	92 (40.2)	5 (2.2)	0 (0.0)	3.55	0.54	ปานกลาง
มีการสื่อสารประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ	0 (0.0)	125 (54.6)	98 (42.8)	6 (2.6)	0 (0.0)	3.52	0.55	ปานกลาง
มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการสำรวจศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัวสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	0 (0.0)	100 (43.7)	126 (55.0)	3 (1.3)	0 (0.0)	3.42	0.52	ปานกลาง
มีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนในนโยบายอย่างเป็นขั้นตอน	0 (0.0)	101 (44.1)	119 (52.0)	8 (3.5)	1 (0.4)	3.40	0.58	ปานกลาง
มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวังปัญหาครอบครัวในชุมชนนั้น	1 (0.4)	93 (40.6)	129 (56.3)	6 (2.6)	0 (0.0)	3.39	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การติดต่อสื่อสาร	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่ ในการพัฒนาและส่งเสริม ความเข้มแข็งของครอบครัว ในชุมชน	0 (0.0)	88 (38.4)	134 (58.5)	7 (3.1)	0 (0.0)	3.35	0.53	ปาน กลาง
มีการสื่อสารเพื่อได้รับ โอกาสให้แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวกับการนำ นโยบายมาปฏิบัติ	1 (0.4)	83 (36.2)	139 (60.7)	6 (2.6)	0 (0.0)	3.34	0.53	ปาน กลาง
มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่ ในการแก้ไขปัญหา ครอบครัวในชุมชนนั้น	1 (0.4)	78 (34.1)	139 (60.7)	11 (4.8)	0 (0.0)	3.30	0.56	ปาน กลาง
รวม						3.40	0.543	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.4 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติการติดต่อสื่อสารในกระบวนการ
นำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40)
เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การสื่อสารในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6
เห็นด้วยมาก รองลงมา ร้อยละ 40.2 เห็นด้วยปานกลาง และมีเพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น ที่เห็นด้วย
น้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.55)

การสื่อสารประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.6
เห็นว่าการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 42.8 มีการปฏิบัติปานกลาง และมีการปฏิบัติน้อย ร้อยละ
2.6 โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.52)

การสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการสำรวจศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพครอบครัว สตรี
เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.0 เห็นว่าการปฏิบัติ

ปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 43.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 1.3 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.42)

การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนในนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.0 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 44.1 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 3.5 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40)

การสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวังปัญหาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.3 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 40.6 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 2.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39)

การสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.5 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 38.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 3.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35)

การสื่อสารเพื่อได้รับโอกาสให้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการนำนโยบายมาปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.7 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 2.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34)

การสื่อสารบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.7 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 34.1 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 4.8 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ตารางที่ 4.5

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประชุม

เชิงปฏิบัติการในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริม

สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การจัดประชุมเชิงปฏิบัติ การคณะทำงานเพื่อชี้แจง การจัดตั้งศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนทุก ระดับ	2 (0.9)	113 (49.3)	106 (46.3)	8 (3.5)	0 (0.0)	3.48	0.58	ปาน กลาง
การประชุมหาแนวร่วมใน ระดับตำบล/อำเภอเพื่อ สร้างความเข้าใจในการ ปฏิบัติงาน	2 (0.9)	115 (50.2)	98 (42.8)	10 (4.4)	4 (1.7)	3.44	0.67	ปาน กลาง
การประชุมเพื่อหาแนวทาง การทำงานร่วมกันของ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	2 (0.9)	107 (46.7)	108 (47.2)	12 (5.2)	0 (0.0)	3.43	0.60	ปาน กลาง
การประชุมเพื่อให้มี ส่วนร่วมในการทำงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน	2 (0.9)	96 (41.9)	115 (50.2)	16 (7.0)	0 (0.0)	3.37	0.62	ปาน กลาง
รวม						3.43	0.617	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.43) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะทำงานเพื่อชี้แจงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทุกระดับ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 49.3 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 46.3 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 3.5 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.48)

การประชุมหาแนวร่วมในระดับตำบล/อำเภอเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 42.8 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.44)

การประชุมเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 46.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.43)

การประชุมเพื่อให้มีส่วนร่วมในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 41.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.0 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37)

2.3 การจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัว

ตารางที่ 4.6

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดเวที
ประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัวในกระบวนการ
นำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

การจัดเวทีประชาคมและ การสร้างเครือข่ายครอบครัว	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
ผู้นำ/กลุ่ม/องค์กรมีจิตสำนึก ร่วมกันในการสร้างเครือข่าย ครอบครัว	2 (0.9)	111 (48.5)	103 (45.0)	13 (5.7)	0 (0.0)	3.45	0.61	ปาน กลาง
การจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใน การทำกิจกรรมด้านการพัฒนา ครอบครัวในชุมชนอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ	2 (0.9)	101 (44.1)	106 (46.3)	16 (7.0)	4 (1.7)	3.35	0.70	ปาน กลาง
คณะทำงานศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนมาจากการ คัดเลือกผ่านเวทีประชาคม	2 (0.9)	83 (36.2)	134 (58.5)	10 (4.4)	0 (0.0)	3.34	0.57	ปาน กลาง
การส่งเสริมให้มีการสร้าง เครือข่ายครอบครัวในชุมชน เพื่อดูแลครอบครัวให้ทั่วถึง	1 (0.4)	84 (36.7)	134 (58.5)	10 (4.4)	0 (0.0)	3.33	0.56	ปาน กลาง
ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมของศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชน	0 (0.0)	85 (37.1)	132 (57.6)	12 (5.2)	0 (0.0)	3.32	0.56	ปาน กลาง
การมีเครือข่ายการทำงานกับ ศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชน	1 (0.4)	77 (33.6)	134 (58.5)	13 (5.7)	4 (1.7)	3.25	0.64	ปาน กลาง
รวม						3.34	0.606	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.6 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัวในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การมีผู้นำ/กลุ่ม/องค์กรที่มีจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างเครือข่ายครอบครัว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 45.0 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

การจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 46.3 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 44.1 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.0 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35)

คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมาจากการคัดเลือกผ่านเวทีประชาคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34)

การส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายครอบครัวในชุมชนเพื่อดูแลครอบครัวให้ทั่วถึง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.33)

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 37.1 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

การมีเครือข่ายการทำงานกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 33.6 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25)

2.4 การสนับสนุน

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การสนับสนุนในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริม
สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

การสนับสนุน	ระดับปฏิบัติ							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ	1 (0.4)	78 (34.1)	138 (60.3)	12 (5.2)	0 (0.0)	3.30	0.56	ปานกลาง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านวิชาการ	0 (0.0)	73 (31.9)	138 (60.3)	17 (7.4)	1 (0.4)	3.24	0.59	ปานกลาง
หน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านวิชาการ	1 (0.4)	74 (32.3)	130 (56.8)	24 (10.5)	0 (0.0)	3.23	0.62	ปานกลาง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณ	0 (0.0)	71 (31.0)	140 (61.1)	17 (7.4)	1 (0.4)	3.23	0.59	ปานกลาง
สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนด้านวิชาการ	0 (0.0)	59 (25.8)	157 (68.6)	13 (5.7)	0 (0.0)	3.20	0.52	ปานกลาง
หน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ	0 (0.0)	57 (24.9)	145 (63.3)	25 (10.9)	2 (0.9)	3.12	0.61	ปานกลาง
รวม						3.22	0.581	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ได้รับการสนับสนุนในกระบวนการนำนโยบาย ส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.22) เมื่อพิจารณา ประเด็นย่อยพบว่า

การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.3 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 34.1 ได้รับการสนับสนุนระดับมาก และ ร้อยละ 5.2 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.3 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.9 ได้รับการสนับสนุนระดับมาก และ ร้อยละ 7.4 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24)

หน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.8 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 32.3 ได้รับการสนับสนุนระดับ มาก และ ร้อยละ 10.5 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.23)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.1 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.0 ได้รับการสนับสนุน ระดับมาก และ ร้อยละ 7.4 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.23)

สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.6 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.8 ได้รับการสนับสนุนระดับ มาก และร้อยละ 5.7 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20)

หน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.3 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 24.9 ได้รับการสนับสนุน ระดับมาก และ ร้อยละ 10.9 ได้รับการสนับสนุนน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติ ในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.12)

2.5 การติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4.8

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการติดตาม
ประเมินผลในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริม
สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

การติดตามประเมินผล	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การประเมินผลการ ดำเนินงานตามมาตรฐาน การพัฒนาศูนย์ครอบครัว ในชุมชนร่วมกับองค์กร เครือข่าย	1 (0.4)	116 (50.7)	98 (42.8)	10 (4.4)	4 (1.7)	3.44	0.67	ปาน กลาง
การบันทึกกิจกรรมการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนเพื่อเป็น ข้อมูลติดตามประเมินผล	1 (0.4)	108 (47.2)	106 (46.3)	10 (4.4)	4 (1.7)	3.40	0.66	ปาน กลาง
ศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการ พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาสถาบันครอบครัว	1 (0.4)	89 (38.9)	125 (54.6)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.34	0.59	ปาน กลาง
การกำหนดแผนการ ติดตามอย่างชัดเจน	2 (0.9)	84 (36.7)	127 (55.5)	15 (6.6)	1 (0.4)	3.31	0.62	ปาน กลาง
ผลการประเมินครอบครัว ในชุมชนมีความเข้มแข็ง	1 (0.4)	80 (34.9)	136 (59.4)	12 (5.2)	0 (0.0)	3.31	0.57	ปาน กลาง
ผลการติดตามศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนมีการ บริหารจัดการ โดยชุมชน ของตนเอง	1 (0.4)	74 (32.3)	135 (59.0)	19 (8.3)	0 (0.0)	3.25	0.60	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การติดตามประเมินผล	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การนำผลการติดตามมา ปรับปรุงการดำเนินงาน	2 (0.9)	72 (31.4)	135 (59.0)	16 (7.0)	4 (1.7)	3.23	0.66	ปาน กลาง
การติดตามประเมินผลการ ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	2 (0.9)	72 (31.4)	136 (59.4)	15 (6.6)	4 (1.7)	3.23	0.65	ปาน กลาง
การมีส่วนร่วมในการ ประชุมติดตาม ความก้าวหน้า	2 (0.9)	64 (27.9)	144 (62.9)	19 (8.3)	0 (0.0)	3.21	0.59	ปาน กลาง
รวม						3.30	0.623	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.8 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการติดตามประเมินผลในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการพัฒนาศูนย์ครอบครัวในชุมชนร่วมกับองค์กรเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 42.8 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.44)

การบันทึกกิจกรรมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 46.3 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40)

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสถาบันครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.6 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 38.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34)

การกำหนดแผนการติดตามอย่างชัดเจน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.5 เห็นว่า มีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

ผลการประเมินครอบครัวในชุมชนมีความเข้มแข็ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.4 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 34.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

ผลการติดตามศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีการบริหารจัดการโดยชุมชนของตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.0 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 32.3 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 8.3 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25)

การนำผลการติดตามมาปรับปรุงการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.0 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.0 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.23)

การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.4 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.23)

การมีส่วนร่วมในการประชุมติดตามความก้าวหน้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.9 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 27.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 8.3 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.21)

2.6 สรุปภาพรวมกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

ตารางที่ 4.9

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการ
นำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

กระบวนการนำนโยบายส่งเสริม สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
การติดต่อสื่อสาร	3.40	0.543	ปานกลาง
การประชุมเชิงปฏิบัติการ	3.43	0.617	ปานกลาง
การจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัว	3.34	0.606	ปานกลาง
การสนับสนุน	3.22	0.581	ปานกลาง
การติดตามประเมินผล	3.30	0.623	ปานกลาง
รวม	3.33	0.594	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 สรุปกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า มีการประชุมเชิงปฏิบัติการมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.43) รองลงมา คือ การติดต่อสื่อสาร การจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัว การติดตามประเมินผล และการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 3.40 3.34 3.30 และ 3.22 ตามลำดับ)

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีเครือข่ายการเฝ้าระวัง การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว และการหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน ผลปรากฏ ดังนี้

3.1 การมีเครือข่ายการเฝ้าระวัง

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมี

เครือข่ายการเฝ้าระวังในการดำเนินงานตามนโยบาย

ส่งเสริมสถาบันครอบครัว

เครือข่ายการเฝ้าระวัง	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การแบ่งพื้นที่ความ รับผิดชอบของแต่ละ เครือข่ายเพื่อให้สามารถ ดูแลทุกครอบครัวในชุมชน ได้อย่างทั่วถึง	2 (0.9)	116 (50.7)	97 (42.4)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.46	0.62	ปาน กลาง
การกระจายข่าวสารของ ศูนย์ให้เครือข่ายทำหน้าที่ การเฝ้าระวังได้สม่ำเสมอ	1 (0.4)	112 (48.9)	104 (45.4)	12 (5.2)	0 (0.0)	3.45	0.60	ปาน กลาง
การมีเครือข่ายการเฝ้า ระวัง แก้ไขปัญหา ครอบครัว	2 (0.9)	102 (44.5)	108 (47.2)	13 (5.7)	4 (1.7)	3.37	0.68	ปาน กลาง
การมีส่วนร่วมในการหา แนวทางแก้ไขปัญหาของ เครือข่ายการเฝ้าระวัง	0 (0.0)	87 (38.0)	127 (55.5)	15 (6.6)	0 (0.0)	3.31	0.59	ปาน กลาง
การประสานการทำงาน ระหว่างศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนภายใน จังหวัดร่วมกับเครือข่าย	2 (0.9)	81 (35.4)	128 (55.9)	17 (7.4)	1 (0.4)	3.29	0.63	ปาน กลาง
การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างเครือข่ายการ เฝ้าระวัง	0 (0.0)	80 (34.9)	131 (57.2)	18 (7.9)	0 (0.0)	3.27	0.59	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

เครือข่ายการเฝ้าระวัง	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ และตัดสินใจของเครือข่าย การเฝ้าระวัง	0 (0.0)	73 (31.9)	142 (62.0)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.26	0.56	ปาน กลาง
รวม						3.34	0.61	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.10 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการจัดให้มีเครือข่ายการเฝ้าระวังในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบของแต่ละเครือข่ายเพื่อให้สามารถดูแลทุกครอบครัวในชุมชนได้อย่างทั่วถึง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 42.4 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46)

การกระจายข่าวสารของศูนย์ให้เครือข่ายทำหน้าที่การเฝ้าระวังได้สม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.9 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 45.4 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

การมีเครือข่ายการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 44.5 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37)

การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาของเครือข่ายการเฝ้าระวัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 38.0 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

การประสานการทำงานระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนภายในจังหวัดร่วมกับเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.9 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 35.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.29)

การแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างเครือข่ายการเฝ้าระวัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 34.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.9 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.27)

การมีส่วนร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจของเครือข่ายการเฝ้าระวัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.0 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.26)

3.2 การจัดกิจกรรม

ตารางที่ 4.11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การจัดกิจกรรมในการดำเนินงานตามนโยบาย
ส่งเสริมสถาบันครอบครัว

การจัดกิจกรรม	ระดับปฏิบัติ						S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$		
การจัดกิจกรรมที่ สอดคล้องกับปัญหาความ ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	2 (0.9)	91 (39.7)	122 (53.3)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.35	0.60	ปาน กลาง
การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง	1 (0.4)	99 (43.2)	110 (48.0)	14 (6.1)	5 (2.2)	3.34	0.69	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การจัดกิจกรรม	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว	1 (0.4)	83 (36.2)	130 (56.8)	15 (6.6)	0 (0.0)	3.31	0.59	ปาน กลาง
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	2 (0.9)	64 (27.9)	144 (62.9)	19 (8.3)	0 (0.0)	3.21	0.59	ปาน กลาง
รวม						3.30	0.617	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการจัดกิจกรรมในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.3 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 39.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35)

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.0 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 43.2 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34)

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.8 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.2

มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.9 เห็นว่าการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 27.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 8.3 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.21)

3.3 การประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4.12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานตามนโยบาย
ส่งเสริมสถาบันครอบครัว

การประชาสัมพันธ์	ระดับปฏิบัติ						$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ประชาชนเข้าถึงช่องทางในการประชาสัมพันธ์	1 (0.4)	114 (49.8)	104 (45.4)	8 (3.5)	2 (0.9)	3.45	0.61	ปานกลาง	
ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างทั่วถึง	1 (0.4)	112 (48.9)	106 (46.3)	10 (4.4)	0 (0.0)	3.45	0.58	ปานกลาง	
ช่องทางการประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพชุมชนและทรัพยากรที่มีในพื้นที่	0 (0.0)	93 (40.6)	117 (51.1)	19 (8.3)	0 (0.0)	3.32	0.62	ปานกลาง	
การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านครอบครัวผ่านสื่อต่างๆ	1 (0.4)	84 (36.7)	130 (56.8)	13 (5.7)	1 (0.4)	3.31	0.60	ปานกลาง	
ประชาสัมพันธ์งานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสม่ำเสมอ	0 (0.0)	83 (36.2)	132 (57.6)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.30	0.57	ปานกลาง	
รวม						3.36	0.596	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.36) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การให้ประชาชนเข้าถึงช่องทางประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 49.8 เห็นว่า มีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 45.4 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 3.5 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างทั่วถึง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.9 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 46.3 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 4.4 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

ช่องทางการประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพชุมชนและทรัพยากรที่มีในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.1 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 40.6 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 8.3 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านครอบครัวผ่านสื่อต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.8 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.7 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

ประชาสัมพันธ์งานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

3.4 การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัวในการ
ดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริม
สถาบันครอบครัว

การถ่ายทอดความรู้ ด้านครอบครัว	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การได้รับอบรมเพื่อให้ สามารถถ่ายทอดความรู้ ด้านครอบครัวได้	1 (0.4)	111 (48.5)	102 (44.5)	13 (5.7)	2 (0.9)	3.42	0.64	ปาน กลาง
ประชาชนในชุมชนได้รับ ความรู้จากการถ่ายทอด	1 (0.4)	104 (45.4)	108 (47.2)	16 (7.0)	0 (0.0)	3.39	0.62	ปาน กลาง
การมีโอกาสดูศึกษาดูงาน ครอบครัวเข้มแข็งเพื่อ นำไปถ่ายทอดให้ชุมชน	1 (0.4)	97 (42.4)	116 (50.7)	13 (5.7)	2 (0.9)	3.36	0.63	ปาน กลาง
การใช้สื่อ-วัสดุอุปกรณ์ใน การถ่ายทอดความรู้ด้าน ครอบครัว	1 (0.4)	87 (38.0)	127 (55.5)	12 (5.2)	2 (0.9)	3.32	0.62	ปาน กลาง
การรับรู้ช่องทางการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารด้าน ครอบครัว	1 (0.4)	70 (30.6)	144 (62.9)	14 (6.1)	0 (0.0)	3.25	0.56	ปาน กลาง
รวม						3.34	0.614	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.13 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว
ในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
(ค่าเฉลี่ย = 3.34) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การได้รับอบรมเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัวได้ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติมาก รองลงมา ร้อยละ 44.5 มีการปฏิบัติปานกลาง และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.42)

ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้จากการถ่ายทอด กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 45.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 7.0 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39)

การมีโอกาสศึกษาดูงานครอบครัวเข้มแข็งเพื่อนำไปถ่ายทอดให้ชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 42.4 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.7 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.36)

การใช้สื่อ-วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 38.0 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

การรับรู้ช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.9 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 30.6 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 6.1 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25)

3.5 การหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน

ตารางที่ 4.14

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการหา
ทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุนในการดำเนินงาน
ตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

การหาทรัพยากรจาก หน่วยงานอื่นมา สนับสนุน	ระดับปฏิบัติ							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การประสานความร่วมมือ กับองค์กรเอกชนเพื่อขอรับ การสนับสนุนทรัพยากร	0 (0.0)	75 (32.8)	131 (57.2)	21 (9.2)	2 (0.9)	3.22	0.63	ปาน กลาง
การเขียนโครงการเพื่อขอ ทุนสนับสนุนการ ดำเนินงาน	0 (0.0)	69 (30.1)	134 (58.5)	25 (10.9)	1 (0.4)	3.18	0.62	ปาน กลาง
การประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานของภาครัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุน ทรัพยากร	1 (0.4)	58 (25.3)	145 (63.3)	24 (10.5)	1 (0.4)	3.15	0.61	ปาน กลาง
การรู้แหล่งทรัพยากร ภายในพื้นที่เพื่อนำมาใช้ใน การดำเนินงาน	0 (0.0)	57 (24.9)	150 (65.5)	22 (9.6)	0 (0.0)	3.15	0.56	ปาน กลาง
การรู้แหล่งทรัพยากร ภายนอกพื้นที่เพื่อนำมาใช้ ในการดำเนินงาน	0 (0.0)	54 (23.6)	149 (65.1)	21 (9.2)	5 (2.2)	3.10	0.63	ปาน กลาง
รวม						3.16	0.61	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.14 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การประสานความร่วมมือกับองค์กรเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.2 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 32.8 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 9.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.22)

การเขียนโครงการเพื่อขอทุนสนับสนุนการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 30.1 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 10.9 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18)

การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.3 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 10.5 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15)

การรู้แหล่งทรัพยากรภายในพื้นที่เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.5 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 24.9 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 9.6 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15)

การรู้แหล่งทรัพยากรภายนอกพื้นที่เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.1 เห็นว่ามีการปฏิบัติปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 23.6 มีการปฏิบัติมาก และ ร้อยละ 9.2 มีการปฏิบัติน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.10)

3.6 สรุปภาพรวมการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ตารางที่ 4.15
สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริม
สถาบันครอบครัว

การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
การมีเครือข่ายการเฝ้าระวัง	3.34	0.610	ปานกลาง
การจัดกิจกรรม	3.30	0.617	ปานกลาง
การประชาสัมพันธ์	3.36	0.596	ปานกลาง
การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว	3.34	0.614	ปานกลาง
การหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน	3.16	0.610	ปานกลาง
รวม	3.3	0.609	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 สรุปการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.3) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า มีการประชาสัมพันธ์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.36) รองลงมา คือ การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว การมีเครือข่ายการเฝ้าระวัง การจัดกิจกรรม และการหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 3.34 3.34 3.30 และ 3.16 ตามลำดับ)

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ บุคลากร
งบประมาณ และความร่วมมือ

4.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร

ตารางที่ 4.16

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร

บุคลากร	ระดับปัญหาและอุปสรรค						$\bar{x}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
การมีภาระงานหลายด้าน จนปฏิบัติงานของ ศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชนได้ไม่เต็มที่	4 (1.7)	38 (16.6)	82 (35.8)	104 (45.4)	1 (0.4)	2.74	0.80	ปาน กลาง	
การขาดความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่	0 (0.0)	29 (12.7)	107 (46.7)	92 (40.2)	1 (0.4)	2.72	0.68	ปาน กลาง	
ความขาดแคลนบุคลากร ในการปฏิบัติงานตาม ภารกิจของศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชน	4 (1.7)	42 (18.3)	57 (24.9)	126 (55.0)	0 (0.0)	2.67	0.83	ปาน กลาง	
การขาดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันภายใน หน่วยงาน	0 (0.0)	36 (15.7)	78 (34.1)	115 (50.2)	0 (0.0)	2.66	0.73	ปาน กลาง	
การขาดความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาศูนย์ ครอบครัวในชุมชน	0 (0.0)	38 (16.6)	59 (25.8)	132 (57.6)	0 (0.0)	2.59	0.75	ปาน กลาง	
รวม						2.67	0.758	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.16 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.67) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การมีภาระงานหลายด้านจนปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้ไม่เต็มที่ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 45.4 เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย รองลงมา ร้อยละ 35.8 เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 16.6 เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.74)

การขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 46.7 เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 40.2 เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย และ ร้อยละ 12.7 เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.72)

ความขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.0 เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย รองลงมา ร้อยละ 24.9 เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 18.3 เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.67)

การขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในหน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.2 เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย รองลงมา ร้อยละ 34.1 เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 15.7 เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66)

การขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาศูนย์ครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6 เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย รองลงมา ร้อยละ 25.8 เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 16.6 เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.59)

4.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณ

ตารางที่ 4.17

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณ

บุคลากร	ระดับปัญหาและอุปสรรค							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งขาดความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน	2 (0.9)	40 (17.5)	125 (54.6)	61 (26.6)	1 (0.4)	2.92	0.69	ปาน กลาง
การขาดสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก	0 (0.0)	41 (17.9)	129 (56.3)	58 (25.3)	1 (0.4)	2.92	0.66	ปาน กลาง
การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีความล่าช้า	1 (0.4)	45 (19.7)	110 (48.0)	73 (31.9)	0 (0.0)	2.89	0.72	ปาน กลาง
งบประมาณที่ได้รับจากรัฐมีจำนวนจำกัด	0 (0.0)	37 (16.2)	123 (53.7)	67 (29.3)	2 (0.9)	2.85	0.68	ปาน กลาง
รวม						2.89	0.687	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.17 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.89) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งขาดความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.6 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 26.6 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย และ ร้อยละ 17.5 มีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.92)

การขาดสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.3 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย และ ร้อยละ 17.9 มีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.92)

การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีความล่าช้า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.0 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.9 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย และ ร้อยละ 19.7 มีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.89)

งบประมาณที่ได้รับจากรัฐมีจำนวนจำกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.7 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 29.3 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย และ ร้อยละ 16.2 มีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.85)

4.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านความร่วมมือ

ตารางที่ 4.18

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของปัญหาและอุปสรรคด้านความร่วมมือ

ความร่วมมือ	ระดับปัญหาและอุปสรรค							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
การขาดความร่วมมือจาก ประชาชนในการ ดำเนินงาน	5 (2.2)	87 (38.0)	85 (37.1)	51 (22.3)	1 (0.4)	3.19	0.82	ปาน กลาง
การขาดความร่วมมือจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4 (1.7)	85 (37.1)	90 (39.3)	50 (21.8)	0 (0.00)	3.19	0.79	ปาน กลาง
ประชาชนขาดความรู้ความ เข้าใจในการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชน	3 (1.3)	90 (39.3)	83 (36.2)	52 (22.7)	1 (0.4)	3.18	0.81	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ความร่วมมือ	ระดับปัญหาและอุปสรรค							การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับศูนย์ พัฒนาครอบครัวในชุมชน	4 (1.7)	70 (30.6)	91 (39.7)	63 (27.5)	1 (0.4)	3.06	0.81	ปาน กลาง
รวม						3.15	0.807	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.18 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า

การขาดความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 38.0 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมาก รองลงมา ร้อยละ 37.1 มีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 22.3 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19)

การขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.3 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 37.1 มีปัญหาและอุปสรรคมาก และ ร้อยละ 21.8 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19)

ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.3 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมาก รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง และ ร้อยละ 22.7 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.7 เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 30.6 มีปัญหาและอุปสรรคมาก และ ร้อยละ 27.5 มีปัญหาและอุปสรรคน้อย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.06)

4.4 สรุปภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.19

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
บุคลากร	2.67	0.758	ปานกลาง
งบประมาณ	2.89	0.687	ปานกลาง
ความร่วมมือ	3.15	0.807	ปานกลาง
รวม	2.90	0.750	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 สรุปปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.90) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคด้านความร่วมมือมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.15) รองลงมา คือ งบประมาณและบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 2.89 และ 2.67 ตามลำดับ)

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก จำนวน 14 คน ได้เสนอวิธีการที่จะทำให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยกัน จำนวน 5 คน
2. ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เข้าในแผนพัฒนาฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว จำนวน 4 คน
3. ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนควรมีงบประมาณเป็นของตนเองโดยการรับบริจาคหรือรับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยจัดทำเป็นรูปแบบกองทุนเงินออมครอบครัว จำนวน 2 คน

4. การจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนควรเป็นความต้องการของประชาชนและให้ประชาชนบริหารจัดการตนเอง จำนวน 1 คน

5. ควรส่งเสริมสนับสนุนคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน จำนวน 1 คน

6. ควรมุ่งการพัฒนาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้มีคุณภาพมากกว่าการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเชิงปริมาณ จำนวน 1 คน

ส่วนที่ 6 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติกับการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวและปัญหาอุปสรรค

6.1 สรุปภาพรวมของระดับการปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

ตารางที่ 4.20

สรุปภาพรวมจำนวน ร้อยละ ของความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับการปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบาย
ส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

ระดับการปฏิบัติในกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ	จำนวน (n = 229)	ร้อยละ
ระดับน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 94 คะแนน)	21	9.2
ระดับปานกลาง (95-118 คะแนน)	172	75.1
ระดับมาก (119 คะแนนขึ้นไป)	36	15.7

$\bar{x} = 110.0$ S.D. = 11.1 Min = 72 Max = 143

จากตารางที่ 4.20 โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.1 รองลงมา ร้อยละ 15.2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เพียงร้อยละ 9.2

6.2 สรุปภาพรวมของระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ตารางที่ 4.21

สรุปภาพรวมจำนวน ร้อยละ ของความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับการปฏิบัติในการดำเนินงาน
ตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ระดับปฏิบัติในการดำเนินงานตามนโยบาย ส่งเสริมสถาบันครอบครัว	จำนวน (n = 229)	ร้อยละ
ระดับน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 73 คะแนน)	29	12.7
ระดับปานกลาง (74-95 คะแนน)	183	79.9
ระดับมาก (96 คะแนนขึ้นไป)	17	7.4

$$\bar{x} = 86.0 \text{ S.D.} = 9.9 \text{ Min} = 52 \text{ Max} = 117$$

จากตารางที่ 4.21 โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.9 รองลงมา ร้อยละ 12.7 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ร้อยละ 7.4

6.3 สรุปภาพรวมของระดับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.22

สรุปภาพรวมจำนวน ร้อยละ ของความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ระดับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	จำนวน (n = 229)	ร้อยละ
ระดับน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35 คะแนน)	79	34.5
ระดับปานกลาง (36-46 คะแนน)	128	55.9
ระดับมาก (47 คะแนนขึ้นไป)	22	9.6

$$\bar{x} = 37.5 \text{ S.D.} = 6.1 \text{ Min} = 26 \text{ Max} = 55$$

จากตารางที่ 4.22 โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.9 รองลงมา ร้อยละ 34.5 มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือ ร้อยละ 9.6

6.4 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติกับการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ตารางที่ 4.23

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนำนโยบายส่งเสริม
สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติกับการดำเนินงาน
ตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ตัวแปร	กระบวนการนำนโยบาย ส่งเสริมสถาบันครอบครัว ไปปฏิบัติ	การดำเนินงานตาม นโยบายส่งเสริมสถาบัน ครอบครัว
กระบวนการนำนโยบายส่งเสริม สถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ	1.0	0.758 **
การดำเนินงานตามนโยบาย ส่งเสริมสถาบันครอบครัว	0.758 **	1.0

**p<.01

จากตารางที่ 4.23 พบว่า กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าคะแนนความสัมพันธ์เท่ากับ 0.758 และมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งหมายความว่า ถ้ามีการปฏิบัติตามกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ ในระดับมาก ก็จะทำให้การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีระดับมากตามไปด้วย

6.5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.24

ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามนโยบาย
ส่งเสริมสถาบันครอบครัวกับปัญหาและ
อุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว	ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว	1.0	-0.106 **
ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	-0.106 **	1.0

**p<.01

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าคะแนนความสัมพันธ์เท่ากับ 0.106 และมีทิศทางแปรผกผันด้านเชิงลบ ซึ่งหมายความว่า ถ้ามีการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะน้อยลง

ส่วนที่ 7 ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ในการเข้าไปสัมภาษณ์กรณีศึกษาของผู้ศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาได้กำหนดประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายกซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจำนวน 8 คน

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมดยินดีให้ใช้ชื่อจริงปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ ทั้ง 8 คน ประกอบด้วย

1. นางภรภัทร เพ่งไพฑูรย์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. นางอ้อยทิพย์ ไต่ะหมัดและ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ กลุ่มการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครอบครัว
3. นายพศิน ภูแสน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว
4. นางทิพวรรณ ว่องกวีวรรณ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบ้านพร้าว
5. นางนภัสกร กุศลสุข นักพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลวังกระโจม
6. นางอรกัญญา นิลบุคตา คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลวังกระโจม
7. นายบุญโชค อุดมชัย ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเทศบาลตำบลเกาะหวาย
8. นายชาติชาย ยอดมิ่ง คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเทศบาลตำบลเกาะหวาย

ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษา ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการ เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจำนวน 8 คนนั้น ปรากฏดังนี้

1. ความชัดเจนของนโยบาย

1.1 สาเหตุและจุดกำเนิดของนโยบาย

การพัฒนาประเทศให้เจริญจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความเจริญควบคู่กันไป หากมุ่งพัฒนาเพียงด้านเดียวจะเลยการพัฒนาอีกด้านหนึ่งก็ไม่สามารถที่จะมุ่งไปสู่ความเจริญได้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหายาเสพติด และปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง เป็นต้น

สถาบันครอบครัวเป็นจุดที่เล็กที่สุด สำคัญที่สุด และเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตในสังคม เมื่อครอบครัวมีปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อความเจริญและความเข้มแข็งของประเทศชาติด้วย ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีครอบครัวสากลตามมติของที่ประชุมสหประชาชาติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 หลังจากการปรับกระทรวง ทบวง กรม รัฐบาลได้มีการจัดทำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีคุณภาพ โดยมีสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจำนวน 8 คน ถึงสาเหตุและจุดกำเนิดของนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนพบว่า บุคคลทั้ง 8 คน ให้ความเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่า นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวมีจุดกำเนิดจากภาครัฐที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว ต้องการที่จะให้ครอบครัวเข้มแข็ง เพราะสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่ มักมีปัจจัยด้านครอบครัวเข้าไปประกอบด้วยเสมอ ดังคำกล่าวว่า “นโยบายมีที่มาจากรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้ครอบครัวเข้มแข็งเป็นทั้งนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวมีความมั่นคงแข็งแรง เพราะปัญหาส่วนใหญ่มีจุดกำเนิดมาจากครอบครัวทั้งนั้น” (อ้อยทิพย์ โต้ะหมัดและ, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) ทั้งนี้สืบเนื่อง มาจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1-6 (พ.ศ. 2503-2534) ซึ่งเน้นการพัฒนาด้านสาธารณสุขเป็นหลัก ตามทฤษฎี Tricked-down Effect ทว่าในความเป็นจริง ความเจริญกลับกระจุกอยู่ในที่แห่งเดียว ไม่มีกระจายทำให้เกิดปัญหาสังคม แม้ว่าในช่วงระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จะให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัวเพิ่มขึ้น ในฐานะที่เป็นหน่วยย่อยพื้นฐานทางสังคม และกำหนดให้วันที่ 14 เมษายนของทุกปีเป็นวันครอบครัว และได้เกิดการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวก็ตาม ทว่าก็ไม่ได้มีการกำหนดแผนการพัฒนาสถาบันครอบครัวอย่างชัดเจน พอเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7-8 (พ.ศ. 2535-2544) ทิศทางในการพัฒนาประเทศจึงหันมาที่การพัฒนามนุษย์ให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังคำกล่าวว่า “ก็เริ่มพัฒนาคน เมื่อจะพัฒนาคนก็ต้องพัฒนาที่ครอบครัว” (ภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552)

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจึงมีโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาครอบครัวในชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือดูแลกันและกันเพราะเมื่อครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนก็จะเข้มแข็ง ประเทศก็จะเข้มแข็งตามครอบครัวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของมนุษยชาติ ดังคำกล่าวว่า

สถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต ถ้าครอบครัวสามารถดำรง อยู่ได้ สามารถแก้ไขปัญหาได้ . . .ชุมชนก็จะเข้มแข็ง และประเทศชาติก็จะเข้มแข็ง . . . สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทำงานในด้านนโยบาย พัฒนาฟื้นฟูสถาบันครอบครัว (ภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552)

โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจึงเป็นตัวขับเคลื่อนให้นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการดำเนินงานผ่านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัดต่าง ๆ ลงไปยังชุมชนจึงมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนซึ่งเป็นกลไกระดับพื้นที่โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) ที่ให้ความสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการในการดำเนินงาน เพราะการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต้องเริ่มที่การพัฒนาครอบครัวเป็นหลัก ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเป็นภารกิจหนึ่ง เมื่อมีโครงการนี้ในตำบลเราก็ต้องเข้าไปดำเนินการสนับสนุนจะเป็นทางหนึ่งของการพัฒนาครอบครัว” (พศิน ภูแสน, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552)

1.2 ความชัดเจนของนโยบาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย คือ สิ่งสำคัญสิ่งแรกที่จะต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่า วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายมีอะไรบ้าง เนื่องจากการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สามารถเป็นกรอบที่จะใช้ประเมินความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงใช้วัตถุประสงค์เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ วัตถุประสงค์เป็นส่วนขยายเป้าหมายรวมของนโยบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและง่ายต่อการเข้าใจ

นโยบายที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนย่อมเป็นการง่ายที่ผู้ปฏิบัติจะทำให้นโยบายไปสู่ความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่า นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีเจตนาที่ชัดเจน ทว่าเป้าหมายยังให้ความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในด้านเจตนา นั้น บุคคลทั้ง 8 ให้ความเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่า เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม ให้ชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ในรูปของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน รวมทั้งสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

แต่ทว่า ในด้านเป้าหมาย มีความเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในระดับหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่า เป้าหมายของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน คือ การจัดตั้งให้ครบตามจำนวนตามที่ตั้งไว้ โดยในปี พ.ศ. 2553 จะต้องมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั่วประเทศให้ครบทั้งสิ้น 5,311 แห่ง จากเดิม 4,252 แห่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐบาลที่หวังจะให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้ครบทุกพื้นที่ ซึ่งถ้ามองในเชิงปริมาณนับว่าเป็นผลดีที่จะได้มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว ทว่าเมื่อมองกลับกัน แม้ว่าศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจะมีจำนวนมาก แต่ถ้าไม่สามารถพัฒนาศูนย์

พัฒนาครอบครัวในชุมชนในแต่ละแห่งให้มีศักยภาพในการดำเนินงาน ก็จะเป็นปัญหาในเชิงคุณภาพ ดังที่อ้อยทิพย์ ไต้ะหมัดและ (สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) กล่าวว่า “เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละครั้งจะเยอะมาก เหมือนกับเป็นการปูพรม การพัฒนาศักยภาพจึงตามไม่ทัน ความจริงน่าจะตั้งไปแล้วก็พัฒนาไป ต้องกลับมาทบทวนแก้ไขด้วย” ดังนั้น จึงต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) ในแต่ละท้องที่ให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ในระดับหน่วยงานภาคประชาชนมีความเห็นว่า เป้าหมายของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน คือ กลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานนั่นเอง มิใช่มีแค่ กลุ่มเด็ก เยาวชน ก่อนสมรส กลุ่มครอบครัวปกติ กลุ่มครอบครัวที่มีปัญหาเท่านั้น ทว่ายังมี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ทางสังคมด้วย เพราะนิยามของครอบครัวมีความหมายที่กว้างและเกินกว่าที่จะแยก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสออกจากความหมายของครอบครัวได้ เหมือนที่พศิน ภูแสน (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) กล่าวว่า “. . .คือเราจะมีกลุ่มเป้าหมายที่มีมากกว่าที่ระบุไว้ใน คู่มือการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน . . .”

นอกจากนั้น คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนต้องการที่จะให้ปัญหาครอบครัวเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งจะต้องถูกแก้ไข พัฒนาอย่างจริงจัง ต้องการให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความสำคัญและสนใจปัญหาครอบครัวมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการยื่นหนังสือให้กับนายกรัฐมนตรีโดยตรงเพื่อเสนอให้ออกเป็นกฎหมายเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ดังคำกล่าวว่า “. . .ในด้านความชัดเจน ผมพร้อมด้วยคณะก็ยื่นให้กับนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ออกเป็นกฎหมายบังคับการทำงานของศูนย์ฯ แต่ละองค์การปกครองท้องถิ่น เพราะถ้าเป็นกฎหมายก็จะมีงบประมาณ มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานนี้ร่วมกับประธานศูนย์ฯ ต่างในชุมชน. . .” (บุญโชค อุดมชัย, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552)

จะเห็นได้ว่า ความชัดเจนของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ในทัศนะของบุญโชค คือ การมีงบประมาณ พนักงานเจ้าหน้าที่ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสนับสนุนโครงการนี้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน เพราะในปัจจุบัน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นโครงการที่ให้แต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) สมัครใจที่จะรับและดำเนินงานในโครงการนี้ มิได้มีคำสั่งบังคับจากรัฐบาลโดยตรง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) จึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญยิ่งในการที่จะให้โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดำเนินงานประสบผลสำเร็จ หากเมื่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน การดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็จะเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวเลย ดังนั้น หนทางหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชนได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) คือ มีการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้

สรุปได้ว่า นโยบายแม้ว่าจะมีความชัดเจนในด้านวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย และเป้าหมายก็มีความชัดเจน แต่เป็นความชัดเจนที่แตกต่างกันในระดับนโยบายและปฏิบัติการ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อันเนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว จึงมีการเสนอแนวทางให้มีการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในโครงการดังกล่าว

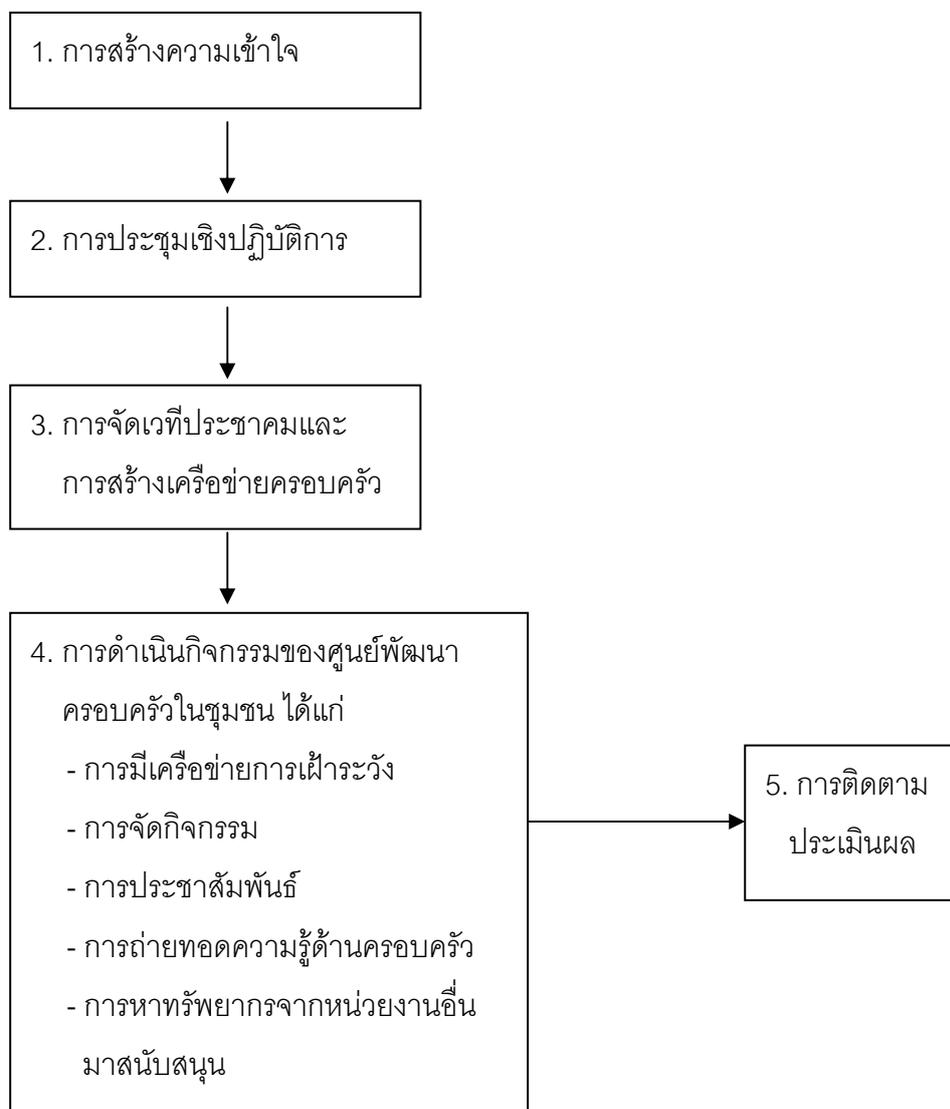
1.3 การเรียนรู้ของคณะทำงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความเข้าใจในลักษณะงานของนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน นั่นคือ การเรียนรู้ของคณะทำงาน ผลการศึกษา พบว่า บุคคลทั้ง 8 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การที่จะรับรู้และเข้าใจในลักษณะงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนต้องได้รับ คำชี้แจง การอบรม สัมมนา และพัฒนาศักยภาพการทำงาน ทั้งจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เพราะเมื่อคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้รับเลือกจากเวทีประชาคมแล้ว ก็ได้รับการชี้แจงลักษณะงานที่จะต้องปฏิบัติ มีอบรมพัฒนาศักยภาพของคณะทำงาน ทั้งจากส่วนกลาง ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “มีการสัมมนาเพื่อให้คณะทำงานรับรู้บทบาทของตนเอง และพยายามทำกิจกรรมให้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งเชิญคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมาร่วมกิจกรรมที่เราจัดให้ รวมทั้งออกพื้นที่ไปให้ความรู้ในจังหวัดต่าง ๆ ด้วย” (ภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552)

ส่วนจังหวัดซึ่งดำเนินการโดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายก ดังคำกล่าวที่ว่า “เรามีทางซึ่งจะมีการอบรม. . .เราก็จะได้รับความรู้ การอบรมพัฒนา ศักยภาพ แล้วก็มีสื่อจากโบว์ชัวร์ที่ได้รับมา ก็จะมีจริง ๆ แล้ว นโยบายหรือหลักของการทำงาน ซึ่งมาถึงตรงนี้ต้องผ่านอะไรบ้าง. . .” (ชาติชาย ยอดมิ่ง, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) หลังจากนั้น คณะทำงานก็จะนำสิ่งที่ได้รับรู้รับทราบมาให้คนอื่น ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกัน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1

การเรียนรู้ของคณะทำงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. การสนับสนุนของนโยบาย

2.1 ความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความพร้อมด้านการเงินและกำลังคนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ระดับนโยบาย และ ระดับปฏิบัติการ ในระดับนโยบาย คือ ในการตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจะดำเนินงานผ่านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในแต่ละจังหวัด เพื่อแจ้งให้แต่ละพื้นที่ทราบ และตรวจสอบความพร้อมของพื้นที่ที่ต้องการจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน พร้อมกันนั้น

จะชี้แจงรายละเอียดให้ทราบ และพร้อมสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตั้งใหม่ให้ 20,000 บาท และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเดิมให้งบดำเนินงาน 10,000 บาท

สำหรับงบประมาณสนับสนุนให้แต่ละศูนย์ฯ นับว่ามีความพร้อมในระดับหนึ่ง แม้จะมีจำนวนไม่มากนัก เพราะต้องกระจายงบประมาณแต่ละปีให้กับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 4,311 ศูนย์ ดังนั้น งบประมาณที่สนับสนุนจึงมีจำนวนจำกัด และเพื่อเป็นการตอบสนองของวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่จะให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เป็นสำคัญ ดังเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของ ภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์ (สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) ว่า “เพราะต้องการที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุน” และถ้างบประมาณไม่พอในการดำเนินงานก็ต้องอยู่กับความสามารถของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่จะบริหารจัดการเงินและ หาแหล่งทรัพยากรจากที่อื่นมาสนับสนุน

ในส่วนกำลังคนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ในระดับนโยบายจะได้กล่าวในหัวข้อว่าด้วยอุปสรรคการปฏิบัติงานตามนโยบายต่อไป

ความพร้อมด้านการเงินและกำลังคนในระดับปฏิบัติการ คือ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน บุคคลทั้ง 6 ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ในด้านงบประมาณนอกจากได้รับจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลก็ให้การสนับสนุนด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เป็นหลัก นอกจากนั้น ในส่วนกำลังคนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ในระดับปฏิบัติการ เห็นว่าคนที่ทำงานประเภทนี้ต้องมาโดยการคัดเลือกจากการจัดเวทีประชาคม ซึ่งจะให้ประชาชนในชุมชนเป็นคนเลือกเข้ามาทำงาน ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นอาสาสมัคร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้นำ ในชุมชน ซึ่งแต่ละบุคคลเห็นสอดคล้องกันว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีประโยชน์ต่อชุมชนและพร้อมที่จะทำงานนี้

อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ผู้ที่ได้รับคัดเลือกก็ไม่ทราบว่าตนเองได้รับเลือกให้เป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน แต่เนื่องด้วยที่ตนเองเป็นแกนนำกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ จึงถูกคัดเลือกให้เป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนโดยไม่รู้ตัว เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของอ้อยทิพย์ ไต้ะหมัดและ (สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) ว่า “ยกเว้นบางพื้นที่ ๆ ไม่พร้อม เพราะว่า บางที่เป็นแกนนำอย่างนี้ ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลก็ตั้งเองเลย เข้ามาเป็นแผง ลองไปถามจะไม่รู้หรือกว่าตนเองเป็นคณะทำงาน”

ในกรณีนี้ นับว่าเป็นความคลาดเคลื่อนจากหลักการของเวทีประชาคมซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่ต้องการให้คนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกทางความคิดร่วมสรรค์สร้างชุมชนของตนเอง อย่างไรก็ตาม การที่คณะทำงานบางคนถูกคัดเลือกโดยไม่รู้ตัวนี้ก็ น่าจะพิจารณาถึงความเหมาะสม ซึ่งบางครั้งอาจจะมองว่า “เป็นการมัดมือชก” เพราะด้วยสถานภาพของตนเองที่เป็นแกนนำในชุมชน เป็นที่รู้จักมักคุ้นของคนในพื้นที่ สามารถที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

สรุปได้ว่า ในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความพร้อมด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนจากภาครัฐในระดับหนึ่ง แต่ทว่าจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลต้องขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล และกำลังคนที่จะปฏิบัติงานตามนโยบาย ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน แต่ทว่า คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนพร้อมที่จะปฏิบัติงาน แม้ว่าในบางพื้นที่จะมีคณะทำงานบางคนที่ไม่ทราบว่าตนเองเป็นคณะทำงานก็ตาม

2.2 ความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ประชาชนและเครือข่าย

การจะนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัว ให้สำเร็จได้จริงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ประชาชนและเครือข่ายเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่ต้องการให้คนในชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่มีการบริหารการจัดการโดยชุมชน มีการประสานความร่วมมือในลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม สร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ในประเด็นนี้ สามารถแยกพิจารณา 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่หนึ่ง ความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล
บุคคลทั้ง 8 ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ส่วนใหญ่งานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจะถูกบรรจุลงในแผนพัฒนาฯ 3 ปี ในแต่ละท้องถิ่น ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มักไม่ค่อยได้รับความสำคัญและความสนใจจากฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) เท่าไรนัก แต่ทว่า ต่อมาคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลงานโดดเด่นชัดเจน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็ จะถูกบรรจุลงในแผนข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติในท้องถิ่นนั้น ๆ มีการจัดสรรงบประมาณให้อย่างเป็นระบบ

บางปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) บางแห่งได้รับงบประมาณน้อย ก็จะจัดลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการในการสนับสนุนเพื่อให้ดำเนินงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในทางตรงกันข้าม ถ้านายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลไม่เห็นความสำคัญของงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแล้ว หรือ การดำเนินงานก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบาก

มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล บางแห่งก็จัดงบประมาณประจำปีในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนไว้ต่างหาก บางแห่งแม้ว่าจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและมีได้จัดงบประมาณไว้ต่างหาก แต่ให้งบประมาณรวมในการดำเนินงานด้านสังคมโดยให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาชุมชน มิได้จำกัดเฉพาะเรื่องครอบครัวอย่างเดียว ทว่ายังรวมถึงเรื่อง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ด้วย ทั้งนี้เพราะเขา ถือว่างานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นงานหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ของเขา/เธอ ที่เข้ามาช่วยเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

ประเด็นที่สอง ความร่วมมือจากประชาชน บุคคลทั้ง 8 ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า เริ่มแรกในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มักไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในแต่ละท้องถิ่น เพราะมีสาเหตุหลายประการ เช่น ฐานะทางครอบครัวที่ต้องทำมาหากิน หรือ ไม่ต้องการให้ใครมายุ่งกับครอบครัวตนเอง เพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวของตน เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของชาติชาย ยอดมิ่ง (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “สมัยนี้ต่างคนต่างทำมาหากิน ทุกคนจะมาเสียเวลานั่งฟังนั่งอบรม ถ้าไม่มีค่าใช้จ่ายให้ค่ากินให้ หรืออะไรต่าง ๆ เขาก็ไม่มา” หรืออนภัสกร กุศลสุข (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “ตอนแรกที่ดำเนินการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ก็จะมีคนที่ไม่เห็นด้วย เพราะไม่อยากจะเข้ามาทำก้าวกายเรื่องภายในครอบครัวของตน” ดังนั้น การที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนจำเป็นต้องมีการชี้แจง ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้ประชาชนได้รับทราบ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น หอกระจายข่าว หนังสือ ไปปลิว หรือ การบอกปากต่อปาก รวมทั้งมีการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนด้วย และเมื่อประชาชนเห็นความสำคัญของงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือเอง แม้กระทั่งการช่วยหาทุน

ในจุดนี้ พิจารณาได้ว่า เรื่องเศรษฐกิจในครอบครัวมีผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน นอกจากนั้น ค่านิยมเกี่ยวเรื่องภายในครอบครัว ก็ยังคงเป็นสิ่งที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่อยากจะให้ใครเข้าไปยุ่งเกี่ยว ด้วยถือว่าไม่ใช่

เรื่องของตน แสดงว่า แม้ยุคโลกาภิวัตน์จะเจริญก้าวหน้าไกลเพียงใดก็ตาม แต่ทว่า ค่านิยมเช่นนี้ก็ยังคงอยู่คู่สังคมไทย

ประเด็นที่สาม ความร่วมมือจากเครือข่าย ในการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เครือข่ายที่สนับสนุนมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนประกอบด้วย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต กรุงเทพมหานคร และสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้สามารถดำเนินงาน เพื่อประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายเหล่านี้ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โครงการริ้วครอบครัวที่ให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกในการทำงานป้องกันยาเสพติด นอกจากนี้ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีแนวคิดที่จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนผสานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โดยให้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวเป็นฐานในการดำเนินงาน และนำศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเข้าไปร่วมด้วย เพราะว่าโครงการ/กิจกรรมใด ๆ ที่ดำเนินงานโดยสถาบัน มักจะได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นเสมอ

ในระดับการปฏิบัติงานในพื้นที่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ต้องมีการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อหาแนวร่วมในการดำเนินงานด้วยกัน ในทัศนะของคณะทำงานเห็นว่า แม้ว่าหน่วยงานในระดับนโยบายจะดำเนินการเป็นตัวอย่างแล้ว แต่ก็ยังล่าช้าในการทำงาน จำเป็นต้องหาเครือข่ายเพิ่ม เพราะหากปล่อยให้หน่วยงานระดับกระทรวงดำเนินงานฝ่ายเดียว ก็คงจะสำเร็จลำบาก ฉะนั้น คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจึงต้องอาศัยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นตัวกลางในการช่วยหาเครือข่ายในการทำงาน และคณะทำงานเองก็ต้องช่วยหาเครือข่ายด้วยเช่นกัน

แม้ว่าคณะทำงานส่วนใหญ่จะมีตำแหน่ง หน้าที่ บทบาทอย่างอื่น ทับซ้อน เช่น อาสาสมัคร อาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายก/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือกระทั่งเป็นแกนนำในชุมชน เป็นลักษณะที่ว่าสวมหมวกหลายใบ แต่ด้วยบทบาทหน้าที่เหล่านี้ก็สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการหาเครือข่ายในการทำงานด้วยเช่นกัน ซึ่งชาติชาย ยอดมิ่ง (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552)

กล่าวว่า “เราเป็นอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. . . เพราะกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็ต้องจับคนทำงานในพื้นที่อยู่ ตำแหน่งก็เลยกลับไปซ้อนกัน แต่ก็ซ้อนกันแบบบูรณาการ. . . อย่างวันนี้ก็ต้องไปประชุมที่สาธารณสุข ซึ่งกำลังจะทำเรื่องวันรักษโลก ผมก็เลยคุยกับหัวหน้าให้เอาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเข้าไปร่วมกับเขา เพราะเป็นอาสาสมัครจึงรู้และประสานได้ แต่ถ้าไม่เป็นอาสาสมัครก็จะไม่รู้ว่ามีงานอะไร งานของเราจะไม่ได้ทำให้เขารับรู้รับทราบ” หรือการสร้างเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวัง เป็นอีกหนึ่งการดำเนินงานของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อให้ชุมชนช่วยเหลือกัน เป็นหูเป็นตา บอกแจ้งข่าวซึ่งกันและกัน เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของพศิน ภูแสน (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “มุ่งให้ชาวบ้านดูแลกันเอง แก้ไขปัญหาตนเอง พึ่งพาตนเองได้”

3. ความซับซ้อนของการบริหาร

3.1 ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป นโยบายที่มีขั้นตอนมาก ความยุ่งยากและความซับซ้อนก็จะย่อมมีมากเป็นเงาตามตัว บ่อยครั้งที่ความยุ่งยากซับซ้อนทำให้การนำนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว จนอาจถือได้ว่าเป็นความคิดที่ดีเด่นเป็นไปเพื่อการให้ความช่วยเหลือแก่สังคมและคนหมู่มาก เมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติจริง ๆ ปรากฏว่าบังเกิดความล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น ความยุ่งยากซับซ้อนของขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย

สำหรับนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน วิธีปฏิบัติตามนโยบายเริ่มตั้งแต่การรับนโยบายเพื่อให้ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติมีความเห็นความเข้าใจที่ตรงกัน ก็คือ ต้องการให้คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนกระตุ้นคนในชุมชนให้ช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำเวทีประชาคมร่วมกันว่า ในครอบครัวหรือในชุมชนของตนเอง มีปัญหาอะไร แล้วจะแก้ไขปัญหาอย่างไร ด้วยวิธีอะไร ถือเป็นภาระหน้าที่ของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่ต้องทำ หากมีปัญหาครอบครัวมีการประสานงานกับเครือข่ายครอบครัวในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และแจ้งไปยังศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนนั้น ๆ หรือขอความร่วมมือจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพื่อให้ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

สำหรับประเด็นความยุ่งยากซับซ้อนของขั้นตอนของการปฏิบัติตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ขั้นตอนของการปฏิบัติตามนโยบายไม่มีความยุ่งยาก เพราะงานที่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมอบหมายให้ก็เป็นงานที่ตรงกับสายงานที่ทำอยู่แล้ว คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็เป็นคนในชุมชน มีอะไร หรือเห็นอะไรที่เกี่ยวกับครอบครัว

ก็จะนำมาแจ้งให้กันและกันทราบ ฉะนั้น ขั้นตอนที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน จะไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ปฏิบัติ เพราะผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้โดยง่าย และไม่ลำบากในการปฏิบัติตามนโยบาย

อย่างไรก็ตาม ยังมีบุคคล 2 คน ที่ยังคงประสบปัญหาในการติดต่อประสาน ซึ่งจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อว่าด้วยอุปสรรคการปฏิบัติตามนโยบายต่อไป

3.2 กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนต้องทำงานเป็นทีม โดยร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันและปราศจากอึดตา หรือการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน แต่มุ่งหวังที่จะให้ผลงานของทีมปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและบังเกิดผลดีที่สุด ผลงานที่เกิดขึ้นก็คือ เป้าหมายร่วมกันของทีม หมายความว่า ครอบครัวมีความเข้มแข็ง ชุมชนแข็งแกร่ง สังคมมีคุณภาพ

จากการศึกษา พบว่า บุคคลทั้งหมดมีความเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่า ขั้นตอนการทำงานไม่มีปัญหา กระบวนการทำงานก็สามารถยืดหยุ่นและปรับใช้งานให้เหมาะสมแต่ละพื้นที่ได้ เช่น เกณฑ์ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อันประกอบด้วย การมีเครือข่ายเฝ้าระวัง การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว และการหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่น ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนบางแห่ง ก็เน้นในแต่ละอย่างแตกต่างกัน แล้วแต่ความสะดวกในพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ของ ทิพวรรณ ว่องกีวรรณ (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “กระบวนการทำงานมีการนำไปปรับใช้ ไม่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ถ้าทำตามเกณฑ์ บางจุดก็ไปไม่ได้ ก็ต้องปรับเปลี่ยนเอา ต้องมีความยืดหยุ่น” หรือที่พศิน ภูแสน (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) กล่าวว่า “ในการทำงานในกระบวนการแล้วแต่ความสะดวกในพื้นที่ ไม่จำเป็นต้อง 1-2-3-4-5 แต่อาจจะเป็น 5-4-3-2-1”

ตรงจุดนี้ แสดงว่า เมื่อคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนเป็นสำคัญ ก็สามารถที่จะพลิกแพลง ประยุกต์ และปรับปรุงแนวทาง/หลักเกณฑ์ในการดำเนินงานที่หน่วยงานระดับนโยบายกำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อเอื้อต่อความเหมาะสมในพื้นที่ปฏิบัติงานและความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

3.3 การประสานงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การประสานงานเริ่มต้นที่สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวไปสู่พัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์จังหวัด และให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดประสานไปยังศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนต่าง ๆ โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

ในด้านการติดต่อประสานงานนี้ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีบทบาทอย่างมาก เพราะเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เข้ามาพัฒนาศักยภาพในสวนกลาง หรือประกวดศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดีเด่น ทั้งยังเป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายกับหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพราะเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการออกหนังสือ และโทรศัพท์ในการติดต่อประสานงาน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจะมีบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละพื้นที่ แต่ทว่านั่นกลับเป็นภาระหน้าที่ที่มีเพิ่มมากขึ้น เพราะจำนวนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละพื้นที่มีมาก เช่น จังหวัดนครนายก มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจำนวน 34 แห่ง ปัญหาจึงอยู่ที่เวลาในการปฏิบัติงานและบุคลากรที่ร่วมงานมีจำนวนน้อย

จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 8 พบว่า แม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีปัญหาในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับนโยบายกับระดับปฏิบัติการที่ต้องผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล โดยมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นแกนกลางในการติดต่อประสานงาน แต่ทว่า มีบุคคล 2 คนที่พบปัญหาอุปสรรคในการประสานงาน ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อว่าด้วยอุปสรรคการปฏิบัติตามนโยบาย

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ความคุ้นเคยกันที่มีลักษณะไม่เป็นทางการช่วยให้การติดต่อประสานงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว คือ ความคุ้นเคยกันระหว่างพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครนายกกับคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือระหว่างคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ซึ่งเอื้อต่อการติดต่อประสานงานเป็นอย่างดี เห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของบุญโชค อุดมชัย (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า

ปัญหาการประสานงานไม่มีในการปฏิบัติตามนโยบาย เพราะว่า ผมจ.นครนายก โทร.มาหาผม ไม่ต้องมีหนังสือก็มาเลย ถ้าว่าง แต่ถ้าจะให้เป็นการต้อง มีหนังสือ และระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะผมกับนายกฯ เป็นรุ่นพี่รุ่นน้องกัน เรียนหนังสือในวิทยาลัยเดียว จึงเคลียร์กันได้

หรือที่อรกัญญา นิลบุตตา (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) กล่าวว่า “ผมจ. เป็นแกนนำหลักในการติดต่อประสานงานให้ ทำงานแบบพี่น้อง คือจะโทรมาแจ้งว่า มีงานนั้น งานนี้ มาช่วยกันทำ ถ้ามีเรื่องวางนโยบายมาจากเบื้องบน ก็จะเรียกมาประชุมกัน”

3.4 อุปสรรคการปฏิบัติงานตามนโยบาย

จากการศึกษา พบว่า อุปสรรคของการปฏิบัติงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่พบมากที่สุด คือ

งบประมาณ

เนื่องจากศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั่วประเทศ มีจำนวน 4,252 แห่ง งบประมาณที่ลงมาสู่โครงการนี้จึงค่อนข้างน้อยและมีอยู่อย่างจำกัด จากการสัมภาษณ์ บุคคลทั้ง 8 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า งบประมาณในการดำเนินงานมีค่อนข้างน้อยและจำกัด แม้ว่าวัตถุประสงค์ของการมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนคือ ต้องการที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เข้าไปกำกับ ดูแลให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและวิชาการ ทว่าหากปีใด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล) ได้รับงบประมาณจากส่วนกลางน้อย ย่อมมีผลกระทบต่อ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนด้วยเช่นกัน

ตรงนี้ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องงบประมาณถือว่าเป็นปัญหาสากล เพราะว่า เมื่อมีงบประมาณสนับสนุน สิ่งต่าง ๆ ก็จะตามมา เช่น วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ กำลังคน อย่างไรก็ตาม ถ้าขาดการบริหารจัดการที่ดีก็ไม่สามารถทำให้นโยบาย/โครงการนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จได้ และเป็นการสูญเสียงบประมาณด้วย ดังนั้น จึงต้องขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารจัดการของแต่ละคณะทำงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนว่าจะมีเทคนิควิธีการบริหารจัดการอย่างไร แม้จะได้รับงบประมาณน้อยและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน แต่ก็สามารถทำให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในประเด็นว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากร

กำลังคน

ส่วนกำลังคนพบว่า หน่วยงานภาครัฐมีกำลังคนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานติดตามงานในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะจากส่วนกลางและจังหวัด เพราะออกติดตามงานไม่ทั่วถึง แต่ในส่วนของชุมชนมีกำลังคนพร้อม เพราะเป็นคนในท้องถิ่นและได้มาจากการจัดเวทีประชาคม เห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของอ้อยทิพย์ ไต่ะหมัดและ (สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) ว่า

กำลังคนในชุมชนมีพร้อม ถ้าคนในชุมชนเยอะ คณะทำงานก็จะเยอะ ถ้ามีคนในชุมชนน้อย ก็อาจจะน้อยได้ ได้กำหนดตายตัวว่า 9-15 แต่ข้าราชการของสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว มีไม่พอ เพราะเราไม่สามารถลงไปติดตามให้ข้อมูล ให้คำชี้แนะได้ จึงต้องให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดช่วย แต่ก็อยู่แค่ที่จังหวัด ไม่พออยู่ดี

การประสานงาน

สำหรับส่วนที่เป็นปัญหาการประสานงาน พบว่า เมื่อมีโครงการหรือเรื่องอะไรที่มาจากหน่วยงานระดับนโยบายคือสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปสู่ระดับปฏิบัติการคือศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยผ่านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล จึงทำให้เกิดลักษณะที่ว่าข้ามหน้าข้ามตาขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือผ่านทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ทำให้เกิดลักษณะงานที่ทับซ้อน และยังเป็นผลเสียต่อองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ซึ่งอาจจะมีกระบวนการสอบสวนข้าราชการ-องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้สอบสวนคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนที่เป็นอาสาสมัคร เห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของ นภัสกร กุศลสุข (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า

ที่สับสนกันอยู่ทุกวันนี้ บางทีทางจังหวัด หมายถึง เจ้าหน้าที่บางคน แต่ก่อนในตำบลยังไม่มีนักพัฒนาชุมชน ก็จะเป็นการส่งตรงกับประธานฯ หรือคนดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้สับสน แต่พอมีเจ้าหน้าที่และองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องผ่านเขา จังหวัดสั่งงานไป 2 ผัง (ผัง อบต. และ ศพค.) ก็เลยเกิดคำสั่งทับซ้อนกัน พอเราทำก็รู้ว่ามีปัญหาแล้ว ก็ต้องบอกว่าตรงนี้มีเจ้าหน้าที่ตำแหน่งนั้น-นี้ เข้ามาแล้วนะ จะต้องผ่านนะ เพราะในการทำอะไรผิดพลาดจะต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน ไม่ได้สอบสวนประชาชน แต่สอบสวนข้าราชการ-องค์การบริหารส่วนตำบล เพราะฉะนั้นจะต้องผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร

ในประเด็นนี้ หน่วยงานระดับนโยบายก็ให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหนังสือไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย แล้วก็ให้โทร.ไปบอกคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนด้วย หรือไม่ก็ให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหนังสือแจ้งทั้งสองทาง

อนึ่ง ในระดับนโยบายก็ประสบปัญหาประสานงานเช่นกัน แม้จะมีการประสานแล้ว แต่ก็มิได้รับการตอบสนองเต็มที่ในด้านการรายงานผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวจึงไม่ทราบผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละแห่ง เพราะพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดไม่ได้รายงานมา ที่รายงานกลับมา มีประมาณ 1,000 กว่าแห่ง จากศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน 4,000 กว่าแห่ง

ตรงจุดนี้ แสดงว่า อาจเป็นเพราะจำนวนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีมากจนทำให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีเวลาและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน พบว่า คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน นอกจากจะทำหน้าที่ตามที่ได้รับเลือกมาแล้ว ยังดำรงตำแหน่งบทบาทหน้าที่อย่างอื่นด้วย เช่น อาสาสมัคร อาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ครู นายก/ปลัด/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำให้เกิดมุมมอง/ทัศนะที่แตกต่างกัน 2 มุมมอง กล่าวคือ มุมมอง/ทัศนะที่เห็นว่า เมื่อคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีตำแหน่งบทบาทหลายอย่างเช่นนี้ จะก่อให้เกิดการสับสนภาระหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ไม่สามารถทำงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เรื่องนี้เป็นปัญหา แต่ทว่าก็ต้องให้บุคคลเหล่านี้เข้ามาทำงาน เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มาจากอาสาสมัครที่เป็นแกนนำชุมชน เป็นคนที่ชุมชนให้การยอมรับเชื่อถือ เช่น ครู ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และนั่นจึงเป็นที่มาอีกมุมมองหนึ่ง คือ มุมมอง/ทัศนะที่มองกลับกัน ที่เห็นว่า แม้ตนเองจะมีบทบาทหน้าที่หลายตำแหน่งทับซ้อนกัน แต่ก็สามารถนำมาผนวกกันทำงานได้ เป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ โดยกลุ่มนี้ให้ความเห็นว่า งบประมาณในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีจำนวนจำกัด การที่ตนเองมีหน้าที่บทบาทหลายอย่างก็เป็นการช่วยให้งานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนไปในตัว เพราะงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นงานอาสาที่คนในชุมชนมีหน้าที่บทบาทซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวต้องการให้บุคคลที่ทำงานชุมชนเข้ามาอาสาทำงานนี้ ตำแหน่งก็เลยกลับไปซ้อนกัน เห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของ ชาติชาย ยอดมิ่ง (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “. . .คนที่อาสาทำงานลักษณะนี้ในชุมชนจะมีไม่กี่คน ก็ต้องสวมหมวกหลายใบ ไม่มีใครสวมหมวกใบเดียวในพื้นที่. . .”

องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล นับเป็นหน่วยงานหลักในท้องถิ่นที่จะเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั้งทางด้านงบประมาณและวิชาการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลให้การสนับสนุนงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับมาว่ามีจำนวนเท่าใด ดังที่เคยกล่าวถึงในหัวข้อความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

นอกจากขึ้นอยู่กับงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลได้รับแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลบางแห่งมิได้ให้ความสำคัญกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเท่าไรนัก เพราะนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลให้ความสำคัญกับงานสาธารณูปโภคมากกว่างานสังคม เช่น ครอบครัว และเนื่องจากว่าองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระตัดสินใจในการดำเนินการเอง โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เพียงแค่ประสานขอความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม หากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ไม่สนับสนุน หรือไม่สนใจให้ความสำคัญ ก็จะไม่จัดสรรเบิกจ่ายงบประมาณในการดำเนินงานให้ ปล่อยให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดำเนินงานกันเองตามลำพังกระทั่งไม่มี/หยุดการดำเนินงาน ดังคำกล่าวที่ว่า “. . .พอ อดบต. คนใหม่เข้ามา เขาไม่ชอบ ก็จะไม่เบิกงบประมาณให้และไม่ให้ทำอะไรเลย. . .” (ภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552)

4. สิ่งจูงใจของการปฏิบัตินโยบาย

4.1 สิ่งจูงใจในการปฏิบัตินโยบาย

นโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะต้องการที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เป็นเป้าหมาย นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวก็เช่นเดียวกัน ต้องการที่จะแก้ไขปัญหาสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคงแข็งแรง

งานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นงานจิตอาสาหรืออาสาสมัคร ไม่มีการให้รางวัลหรือเงินเดือนเป็นสิ่งตอบแทน แม้ว่าบางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องการจะสนับสนุน แต่ก็ไม่มีกฎระเบียบรองรับไว้ เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของพศิน ภูแสน (สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2552) ว่า “. . .ในส่วนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งเป็นงานอาสา ในเมื่อคุณเข้ามาทำงาน จะรับค่าตอบแทนทำไม ถ้าเราให้ไปก็ผิดระเบียบ” ดังนั้น คนที่จะเข้ามาทำงานนี้ต้องสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ต้องมีใจอาสาพร้อมที่ทำงานนี้

มีข้อน่าสนใจในประเด็นนี้ คือ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนสามารถเป็นฐานเสียงของประชาชนและเป็นสิ่งจูงใจคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนปฏิบัติให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เห็นได้จากกรรให้สัมภาษณ์ของภรภัทร เฟ่งไพฑูรย์ (สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2552) ว่า “ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลไหนมีความรู้ในเรื่องการพัฒนาสังคม การพัฒนาครอบครัวให้เข้มแข็ง เขาจะรู้ถึงความสำคัญของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทันที และเมื่อรู้แล้วก็รู้ดีกว่า ศพค. เป็นกระบอกเสียงที่ดี และยังได้ใจประชาชนไม่ว่าจะกี่ปีก็ตาม”

สรุปได้ว่า แต่ละคนที่เข้ามาอาสาทำงานนี้ล้วนหวังผลประโยชน์ทั้งนั้น ทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่เงินหรือค่าตอบแทน ทั้งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ จิตอาสาที่ต้องการให้ครอบครัวในชุมชนของตนมีความสุข

4.2 ผลประโยชน์จากการมีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 8 ในประเด็นนี้ พบว่า เนื่องจากศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนเป็นอีกเครื่องมือกลไกหนึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาครอบครัว มีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนเอง เมื่อศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนก็จะเข้มแข็ง ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว เช่น ความรุนแรง ยาเสพติด กีดกลางได้ ทำให้สมาชิกในครอบครัวกลับมาดูแลกัน ดังนั้น ผลประโยชน์จะตกอยู่กับชุมชน เป็นผลประโยชน์ส่วนรวม กระตุ้นคนในชุมชนให้หันกลับมาเห็นความสำคัญของครอบครัว ไม่มีคนที่ถูกปล่อยทิ้งหรือถูกละเลย

คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของแต่ละครอบครัวในชุมชนของตน ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทาง/วิธีซึ่งจะต้องเข้าไปช่วยเหลือแก้ไข ได้ทำงานในนิยามของคำว่าครอบครัว อันเป็นสถาบันของสมาชิกครอบครัว ไม่ต้องเน้นเพียงด้านผู้สูงอายุหรือเด็ก หรือผู้พิการ อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

5. การจัดสรรทรัพยากร

5.1 นโยบาย นอกจากจะมีวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่กำหนดให้ชัดเจนแล้ว จะต้องมีการระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะเป็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากรในที่นี้หมายถึง ทรัพยากรบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ เวลา และงบประมาณ รวมทั้งความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณ การไม่สามารถนำงบประมาณออกมาใช้ได้ทันต่อเหตุการณ์ทำให้นโยบายนั้นล้มเหลวได้

จากการศึกษาทรัพยากรของกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก พบว่า ความสอดคล้องเรื่องงบประมาณ คือ อุปสรรคที่พบมากที่สุด เพราะงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีจำนวนจำกัด จึงต้องอาศัยงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลเป็นหลัก ตลอดทั้งวัสดุ-อุปกรณ์ สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนซึ่งตั้งอยู่ภายในเขต/อาคารขององค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลบางแห่ง แม้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแล้ว ก็ได้จัดงบประมาณแยกไว้ให้ต่างหาก แต่จะลักษณะที่ปันกับงบประมาณส่วนอื่น การจัดกิจกรรมจึงไม่ใช่เฉพาะด้านครอบครัวเท่านั้น ทว่า ยังรวมถึง กิจกรรมผู้สูงอายุ ผู้พิการ ด้วย

และ หากศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแห่งใดเป็นศูนย์ฯ ต้นแบบ/สายใยรัก/ทดสอบมาตรฐาน ก็จะได้รับงบประมาณจากส่วนกลางเพิ่มมากกว่าเดิม

งบประมาณคือสิ่งสำคัญที่สามารถให้งานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน สามารถเดินหน้าไปได้ เพราะถ้างบประมาณเพียงพอ ทรัพยากรอย่างอื่นก็จะตามมา แต่ถ้าไม่เพียงพอก็ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรให้ลงตัว ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

5.2 กรณีมีทรัพยากรจำกัด

จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 8 ให้ความเห็นว่า ทรัพยากรทั้งหมดขึ้นอยู่กับ การได้รับความสำคัญและการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล หากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลบางแห่ง ไม่ให้ความสนใจ ไม่ให้ความสำคัญต่อศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็ไม่สามารถเดินหน้าไปได้ บางครั้งถึงกับหยุดนิ่ง แต่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลบางแห่งให้ความสำคัญ ให้การสนับสนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลได้รับมา และลำดับความสำคัญจำเป็นของ แต่ละโครงการด้วย

เมื่อทรัพยากรที่คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้รับมามีจำนวน จำกัด จึงต้องมีวิธีในการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับกิจกรรมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน แตกต่างกันไป เช่น จัดกิจกรรมเท่าที่มีงบประมาณจำกัด โดยให้กิจกรรมเป็นหลักในการพัฒนา ครอบครัว ซึ่งในกรณีนี้องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล จะไม่ได้จัดงบประมาณสำหรับศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนไว้ต่างหาก เพราะหากทำเช่นนั้นก็จะจัดกิจกรรมได้เพียง 1-2 ครั้ง/ปี เท่านั้น แต่ทว่า จัดเป็นงบประมาณที่มีอยู่ในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปลอดยาเสพติด โครงการผู้สูงอายุ และ เมื่อมีโครงการ/กิจกรรมอะไร เกิดขึ้นในพื้นที่ ก็จะมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน และให้ เขา/เธอเข้ามาร่วมในกิจกรรมที่จัด ซึ่งเป็นการพัฒนาครอบครัวในชุมชนไปในตัว

บางครั้งคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนก็ออกค่าใช้จ่ายกันเองในการจัดกิจกรรม เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพราะไม่มีงบประมาณสำรองไว้ หรือขอรับการสนับสนุน จากหน่วยงานต่าง ๆ นำกิจกรรมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเข้าร่วมกับกิจกรรมที่องค์การบริหาร ส่วนตำบล/เทศบาลจัด อย่างไรก็ตาม คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนบางคณะก็ไม่อาจ ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นได้เพราะคำนึงถึงภาพลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ของตน

นอกจากนั้น การใช้วัฒนธรรมในท้องถิ่นเป็นฐานในการดำเนินงานศูนย์พัฒนา ครอบครัวในชุมชนก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในงานพัฒนาครอบครัว เช่น แสงสีเสียงวัฒนธรรม

ไทยพวน หรือ การให้วันพระเป็นวันครอบครัว มีการทำบุญตักบาตรร่วมกัน สานสายสัมพันธ์ครอบครัว หรือการจัดผ้าป่ากองทุนศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นต้น

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง กระบวนการนำนโยบายศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนไปปฏิบัติ : ศึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเพศชาย ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 53.3 และ ร้อยละ 46.7) แสดงให้เห็นว่า คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายกมีสัดส่วนหญิงชายใกล้เคียงกัน (จำนวน 9-15 คน) ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการจัดตั้งและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน นอกจากนี้ คณะทำงานยังมีอายุอยู่ในระหว่าง 42-51 ปี มากที่สุด สมรสแล้ว แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุอยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์ด้านครอบครัวที่เหมาะสมกับการทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่งจบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 55.5) และ มีอาชีพเป็นเกษตรกรมากที่สุด มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจนถึงปัจจุบัน 3 ปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ กุสุมา พนอนุอุดมสุข (2551) ที่ค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีอายุตั้งแต่ 41-50 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีประสบการณ์ในการทำงานช่วยเหลือด้านสังคม และมีระยะเวลาเป็นคณะทำงาน 2-3 ปี

2. นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ความชัดเจนของนโยบาย

นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว : กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน แม้ว่าจะมีความชัดเจนในด้านวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเป้าหมายก็มีความชัดเจน แต่เป็นความชัดเจนที่

แตกต่างกันในระดับนโยบายและปฏิบัติการ และมีการเสนอแนวทางให้มีการออกกฎหมายเพื่อ บังคับใช้ในโครงการดังกล่าว ในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอันเนื่องมาจาก นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว เพื่อให้เกิดความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีทัศนะว่า นโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวยังขาดความชัดเจนเชิงกลุ่มเป้าหมายที่จะปฏิบัติการ นั่นคือ ครอบครัว เพราะคำว่า ครอบครัว มีนิยามที่หลากหลาย มีลักษณะโครงสร้างครอบครัวที่เป็นพลวัตเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ตลอดเวลา ซึ่งทำให้ยากที่จะกำหนดนโยบายครอบครัวเชิงกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานของ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกันกับสำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) ว่า นิยามของครอบครัว ในปัจจุบัน คงเป็นการยากที่จะหาคำจำกัดความและความหมายที่แน่นอนตายตัว เพราะโครงสร้างของ ครอบครัวประกอบด้วยรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ครอบครัวที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง ครอบครัวอยู่ คนเดียวครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวคนแก่และเด็ก ครอบครัวรักร่วมเพศ เป็นต้น

3. กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ

3.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่ายครอบครัว การสนับสนุน และการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ($\bar{x} = 3.43$) และการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x} = 3.40$) มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันมาก เนื่องจากการจัดตั้ง และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นนโยบายเมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ จำเป็นต้องใช้เวทีการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกิจกรรมการดำเนินงาน การสื่อสารจึงเป็นเรื่องจำเป็นโดยเฉพาะวิธีการสื่อสารที่ดีและทันสมัยจะเป็นประโยชน์ในการติดต่อ ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ซึ่งวิธีการสื่อสารที่ใช้มีทั้งทางโทรศัพท์และหนังสือราชการ สอดคล้องกับงานของ กุสุมา พนอนุอุดมสุข (2551) ที่ค้นพบว่า ร้อยละ 92.8 มีความรู้ด้านการติดต่อสื่อสารในการทำงานเป็นที่มาของ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และสอดคล้องกับงานของ ปนัดดา ปาลวัฒน์ (2550) ที่พบว่า ลักษณะการติดต่อสื่อสารประสานงานในปัจจุบันเป็นการประสานงานทางโทรศัพท์และเป็นหนังสือราชการ

นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในประเด็นที่ว่าด้วยการติดต่อประสานงานในการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติว่า การประสานงานเริ่มต้นที่สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปสู่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดประสานไปยังศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนต่าง ๆ โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ในด้านการติดต่อประสานงานนี้ ซึ่งพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีบทบาทในการประชุมชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการออกหนังสือ และโทรศัพท์ในการติดต่อ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานตามนโยบายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งหมายความว่า หากมีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการติดต่อสื่อสารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันมาก ก็จะทำให้การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวมีระดับมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานของทองใบ สูดชาวี (2536) ที่ค้นพบว่า ตัวแปรด้านการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักภาครัฐ จากภาคเอกชน และจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) เนื่องจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 คะแนน เพราะโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นโครงการที่มีแนวคิดที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนการดำเนินงานในด้านวิชาการและงบประมาณ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเป็นเพียงหน่วยงานที่ร่วมให้การสนับสนุนเท่านั้น เห็นได้จากงบประมาณการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง เป็นงบเพื่อการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อุดหนุนให้ศูนย์ละ 20,000 บาท และประเภทที่สอง งบดำเนินกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่จัดตั้งแล้ว จำนวน 10,000 บาท/ศูนย์

แต่ทว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับสนับสนุนด้านงบประมาณที่น้อยกว่า การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 คะแนน อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่มิได้ให้ความสำคัญกับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมากเท่าที่ควร ส่งผลให้มีการจัดกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง ทั้ง ๆ ที่การจัด

กิจกรรมเป็นการมุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในครอบครัวและชุมชน

ผลที่ปรากฏนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2551, น. 25) ซึ่งระบุว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนน้อย และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในประเด็นที่ว่าด้วยการสนับสนุนนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวว่า ถ้านายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลไม่เห็นความสำคัญของงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแล้ว การดำเนินงานก็จะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

3.3 การสนับสนุนจากภาคเอกชน

หน่วยงานภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.12$) สอดคล้องกับคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีความสามารถแสวงหางบประมาณจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) และได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) แสดงว่า คณะทำงานสามารถดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ สอดคล้องกับงานของสุรพล กาญจนะจิตรา และประภาส ศิลปะรัศมี (2529) ซึ่งค้นพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการมาก ความสำเร็จจะมากกว่าการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการน้อย และสอดคล้องกับงานของกล้า ทองขาว (2534) ที่พบว่า การสนับสนุนจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. การดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว

4.1 การแสวงหาทรัพยากร

ตามที่คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีบทบาทหนึ่งในการแสวงหาทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นมาสนับสนุน ซึ่งทำได้ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนยังขาดความรู้แหล่งทรัพยากรภายนอกพื้นที่เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน ประกอบกับยังขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากร สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนา

ครอบครัวในชุมชนในประเด็นที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากร ว่าสาเหตุหนึ่งทีขณะที่คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนไม่อาจที่จะขอรับการสนับสนุนได้ คือ การคำนึงถึงการรักษาภาพลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลของตน

5. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

5.1 ความร่วมมือ

จากภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคที่พบว่า มีปัญหาด้านความร่วมมือมากที่สุด โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นโครงการที่ใช้กลไกภาคประชาคมขับเคลื่อนการดำเนินงานมุ่งเน้นให้คนในชุมชนหันกลับมาดูแล ห่วงใย เอื้ออาทรซึ่งกันและ ร่วมพัฒนาครอบครัวในชุมชน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน ในชุมชน นับตั้งแต่ประชาชน หน่วยงาน เครือข่าย และคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนประสบผลสำเร็จ

ในด้านความร่วมมือ จะมีผลกระทบต่อการทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่และขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานของพรอณทิพย์ เพชรมาก (2531) ที่พบว่า ปัญหาที่ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมเพราะว่าแต่ละรายมีเวลาน้อยและไม่ค่อยตรงกัน เป็นไปได้ยากที่สมาชิกจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน นอกจากนี้ ฐานะทางเศรษฐกิจก็มีความสำคัญอย่างยิ่งและยังสอดคล้องกับงานของ ชินชัย ชีใจริฎ (2528) ที่พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้บุคคลในชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้นั้น มีสาเหตุอยู่ 3 ประการ คือ การไม่มีเวลาว่าง การไม่อยู่ในชุมชนขณะมีกิจกรรมและการขาดแคลนทุนทรัพย์

นอกจากนั้น สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในประเด็นอุปสรรคการปฏิบัติตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัว กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล บางแห่งมิได้ให้ความสำคัญกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ทั้งนี้ความสำเร็จของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขึ้นอยู่กับความสนใจของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เป็นสำคัญ และเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระตัดสินใจในการดำเนินการเอง โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แต่แค่ประสานขอความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

5.2 ความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนดำเนินงานอยู่

โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นโครงการที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักที่ต้องให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและวิชาการ แต่เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งไม่เหมือนกันทั้งทางด้านงบประมาณและพื้นที่ จึงประสบปัญหาหลายประการ สอดคล้องกับงานของ วิยะดา ตีระแพทย์ (2542) ที่พบว่า ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป ประสบปัญหาการนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ทั้งในด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์สนับสนุนการช่วยเหลือ และด้านความร่วมมือจากประชาชน สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ข้าราชการเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนในประเด็นที่ว่าด้วยอุปสรรคการปฏิบัติงานตามนโยบายด้านองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลค่อนข้างให้การสนับสนุนงานศูนย์พัฒนาครอบครัว ในท้องถิ่น มากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับมาว่ามีจำนวนเท่าใด ดังนั้น แม้ว่าจะมีความพร้อมด้านงบประมาณและบุคลากรสักเพียงใด ทว่าหากขาดความร่วมมือ ก็ยากที่จะดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้สำเร็จได้